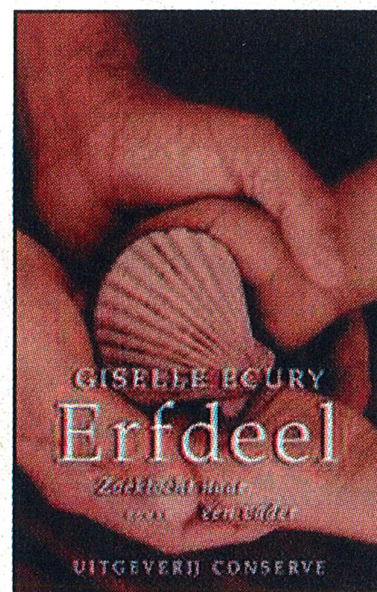
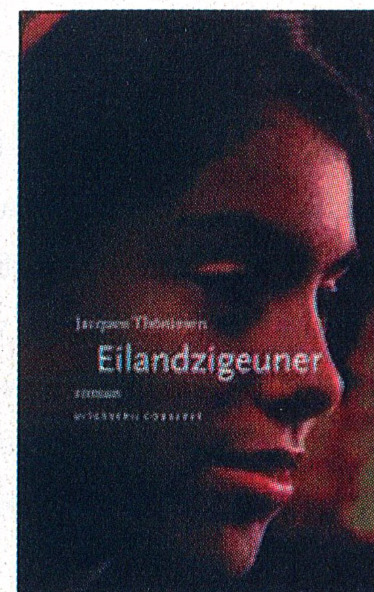
Arubaanse literatuur in het nieuwe millennium

Met de publicatie van werk twintig Arubaanse dichters in *Isla di mi,* ofwel *Island of mine* (2000), heeft Frank Williams als het ware de twintigste-eeuwse Arubaanse literatuur afgesloten. Maar die literatuur staat natuurlijk niet stil. Er is intussen al weer heel wat aan proza en poëzie verschenen. Een kleine inventarisatie van de literatuur van Aruba in het nieuwe millennium.







Door Wim Rutgers

Op een van de onderwijs- en beroepententoonstellingen in het Seaport Conference Centre staat op een grote tafel een piramide van lokaal verschenen kinderboeken in het Papiaments. Het is een demonstratie van wat er allemaal aan Papiamentstalige kinderliteratuur gepubliceerd of nog verkrijgbaar is. Ik krijg nogal eens de vraag wat ik ga doen als ik gepensioneerd ben. Op mijn antwoord dat ik me nog steeds bezighoud met de literatuur van Aruba en de Antillen, krijg ik nogal eens een wat meewarige blik, vergezeld van de steevaste vraag: is die literatuur er dan wel? Het is toch niet de moeite waard om aan die paar boekjes tijd en energie te besteden?
Het kost me moeite om de ongelovigen te bekeren. Maar als ik in de verdediging ga en aan het opsommen sla van wat er is, reageert men verbaasd en verrast. Het was alleen daarom al een goede gedachte om op die onderwijstentoonstelling te laten zien wat er alleen al op het gebied van de kinder- en jeugdliteratuur lokaal geproduceerd werd en wordt. Ook voor volwassen lezers is er veel meer dan veel mensen op het eerste gezicht denken. Dat is een kwestie van kwantiteit, al wil ik hierbij meteen opmerken dat ik niet van mening ben dat we nu voldoende boeken hebben. Verre van dat.
Met name goede jeugdboeken voor onze leerlingen in de ciclo basico maar ook in de ciclo avansa van het voortgezet onderwijs in het Papiaments ontbreken in hoge mate. We zijn daarom dan ook blij dat Herman Hennep het afgelopen jaar zijn *Tres diferente ruta* presenteerde. Maar er is veel meer nodig dan incidenteel een uitgave. Op basis van jammer genoeg niet meer zo recent leesonderzoek blijkt dat jongeren nog wel zoveel tijd aan lezen besteden dat we zeker een 25-tal boeken per schooljaar beschikbaar zouden moeten hebben. Nu heb ik het over de gemiddelde lezer, niet over de veellezer. Aan deze achterstand wordt weliswaar gewerkt, maar het tempo zou veel hoger moeten.

KWALITEIT
Hoe zit het dan met de kwaliteit? In de nieuwe medio 2006 verschenen methode *Kadans, literatuurgeschiedenis* voor de ciclo avansa van het algemeen voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs zijn niet minder dan dertig Arubaanse auteurs opgenomen, van wie er vijf een afzonderlijk lemma hebben gekregen. Intussen is er al weer nieuw werk bij gekomen. Dat is het bewijs dat de literatuur leeft.

We hebben een veelzijdige en veeltalige literatuur op Aruba. We hebben een rijke toneelgeschiedenis, we hebben dichters, schrijvers en declamatoren. Het gaat te ver hier een uitgebreide opsomming te geven. We hebben vier auteurs aan wie de literaire prijs *Cadushi di Cristal* is toegekend: Digna Lacle, Hubert Booi, Ernesto Rosenstand en Ramon Todd Dandare. De toneelgroep Mascaruba kreeg de prijs voor al het werk dat ze in 45 jaar op theatergebied gerealiseerd heeft. We hebben schrijvende politici, politiecommissarissen, psychologen, docenten, beeldende kunstenaars en journalisten. Ik noem enkele recente werken. Ernesto Rosenstand publiceerde jeugdherinneringen aan *Companashi*. Roland Peterson publiceerde een dichtbundel. We werden verrast met interessant en vermakelijk proza van de inmiddels hoogbejaarde Isaac Chin in *Tilly, the White Liver Woman*. We hebben talrijke dichters met een gevarieerd oeuvre en in de persoon van Rosabelle Illis met haar dichtbundel *Beyond Insanity* een jong poëtisch talent. Sommige auteurs komen van elders en zijn volledig geïntegreerd in onze maatschappij, zoals Jacques Thönissen. Andere auteurs, als Denis Henriquez en Quito Nicolaas hebben het eilandleven verruild voor een bestaan in Nederland. Nicolaas publiceerde naast ander werk de eerste volwaardige roman in het Papiaments, *Tera di silencio*. We hebben Giselle Ecury die onlangs na een mooie dichtbundel de prachtige Nederlandstalige roman *Erfdeel* publiceerde.

Wil dit nu zeggen dat we als reactie op de ongelovige Thomassen van het begin de lokale auteurs overexposure moeten geven? Ik denk het niet. Ik denk bovendien dat zoiets averechts werkt. Maar de lokale auteurs zijn wel een niet weg te denken onderdeel van de totale literatuur in welk mondiaal verband ze een – bescheiden – plaats innemen. Zo zou ik de literatuur van eigen bodem willen zien. Het is daarom een heel sterk punt van *Kadans, literatuurgeschiedenis* dat de lokale auteurs een vanzelfsprekende plaats in het totaal krijgen.

Wie bij het lokale ophoudt, wordt insularist of chauvinist met oogkleppen. Het concept van 'recentrage' biedt een mooie oplossing omdat het uitgaat van het lokale, begin bij jezelf en vervolgens concentrisch naar het mondiale kader toewerkt. Isolationisme leidt nergens toe, ook niet in taal, cultuur en literatuur. Ik zou ervoor willen pleiten dat we de lokale literatuur niet negeren, ook niet overwaarderen maar een vanzelfsprekende plaats in het totaalaanbod geven.
Voor wie nog een goed voornemen voor het nieuwe jaar kan gebruiken, geef ik hierbij een boodschappenlijstje voor een bezoek aan boekhandel en bibliotheek.

Literatuurlijst

2000
Quito Nicolaas: Destino
Jacques Thönissen: Eilandzigeuner

2001
Yolanda Croes: Unda bo ta mami?

2002
Marco Christiaans: Perseverancia
Herman Hennep: Buscando felicidad
Carmen Herrera: Djis un rato
Quito Nicolaas: Gerede twijfels
Belinda de Veer: Human Nature
Olga Zaandam: Curashi

2003
Mayra Croes-Croes : Lus y Salbashon
Maria Mathilda-Kock: Sombra di mi mente

2004
Himself (Isaac Chin): Where is Choy?The fascinating story of a West Indian
Giselle Ecury: Terug die tijd
Quito Nicolaas: Bentana habri; un antologia
Quito Nicolaas: Tera di silencio
Ramon Sharpe: Ami ta awe
Ramon Sharpe: The Dream
Jacques Thönissen: De roep van de troepiaal
Belinda de Veer: E Hofi di Rosa

2005
Giselle Ecury: Terug die tijd (herziene en uitgebreide versie)
Rosabelle Illes: Beyond Insanity
Quito Nicolaas: Atardi di antaño
Roland W. Peterson: Silent Emotions; Soulful Thoughts of an Aruban Author
Ernesto E. Rosenstand: Companashi; Cronica di recuerdonan scondi
Jossy Tromp: Un anochi y otro cuentanan Arubiano

2006
Isaac Chin: Tilly the White Liver Woman
Giselle Ecury: Erfdeel
Herman (Manchi) I. Hennep: Tres diferente ruta
Sherwin U.A. Jacobs: Fiesta den sabana
Christie Mettes: Voiceless